

van de wijkverpleegster op het land, als zij de grens harer bevoegdheid uit het oog verliest, wat te eerder gebeurt, naarmate zij minder heeft geleerd. Een inzender in *the Brit. med. Journal* beklagt zich erover, dat de „General medical Council” indertijd op straffe van onttrekking der bevoegdheid den artsen op het land heeft verboden, gebruik te maken van onbevoegde assistenten, wien het dikwijls alleen aan een diploma, doch niet aan de noodige kennis ontbrak, terwijl nu op gevaarlijke wijze wordt gekwakzalverd door volkomen onbevoegden, en de dokter eerst bij de zieken wordt geroepen als de „zuster” vreest, dat het gevaarlijk gaat worden. De inzender raadt ieder aan, de aanstelling van wijkverpleegsters in zijn dorp zooveel mogelijk tegen te houden. Als deze dames inderdaad in het algemeen aan de schildering van dezen collega beantwoorden, zou de dorpsdokter deze tegenwerking niet alleen aan zijn eigen belang, maar ook aan het openbaar belang verschuldigd zijn. Hij waarschuwt vooral den jongen dokter, zich niet te laten inpalmen door de Lady op het kasteel, die hem laat ontbieden, om hem te „raadplegen” over de aanstelling eener wijkverpleegster. Hij meent dan misschien, deze voorname dame tot cliënte te krijgen, als hij zich meegaande toont, maar helaas, wèl komt de wijkverpleegster om zijn praktijk te vernietigen, maar de Lady laat, in onverhoopt geval van ziekte, den dokter uit de stad komen.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

HET WETSONTWERP TOT WIJZIGING DER BEPALINGEN OMTRENT DE KOEPOKINENTING.

Dinsdag 7 Februari zijn de leden der Tweede Kamer bijeengeroepen en zal het onderzoek in de afdeelingen aanvangen o. a. van het wetsontwerp tot wijziging der wet van 4 Dec. 1872 (*Staatsblad* n°. 134) houdende voorzieningen tegen besmettelijke ziekten.

In dit *Tijdschrift* (1910, II, bldz. 1922) is onder de rubriek, wetten, besluiten, enz. alles uitvoerig vermeld.

Nu moet men, zooals ik, de ellende gezien hebben, die een poklijder ver-
toont, om dit wetsontwerp gewoonweg een dreigend nationaal gevaar te durven
noemen. Want in het jaar 1872 heb ik als intern assistent op de afdeelingen
der hoogleraren VAN GEUNS EN CHANFLEURY VAN YSSELSTEIJN in het Binnen-
gasthuis te Amsterdam de behandeling moeten leiden op de pokkenzalen,
overvuld met lijdens en lijderezen aan haemorrhagische pokken. Een blauw-
zwart wanstaltig aangezicht, van dubbelen omvang, besijpeld met bloedstraal-
tjes uit de pokken, met gesloten oogen door de zwelling der oogleden enz.
Zij stierven als muizen, en ik herinner mij nog goed, dat o. a. een hoogst
zwangere werd opgenomen. Na een paar dagen stervende, werd om aan de
verplichtingen van haar godsdienst te voldoen, door prof. LEBMANN de keizer-
snede verricht; hij ontwikkelde een gaaf kind, nergens een vlekje van pokken
op het lichaampje. De patiënte stierf kort daarop.

Die genazen zagen er later ook wanhopig uit, voor hun geheele volgende
leven geschonden.

En nu zegt wel art. 17^e, dat niet-gevaccineerden niet worden toegelaten tot een school na den dag, waarop de pokken in de gemeente epidemisch zijn verklaard, en volgt in de toelichting op bldz. 1923, dat dit zelfs verordend zal worden, zoodra en zoolang de pokken endemisch heerschen — doch wanneer en op welke gegevens zal die uitspraak gebaseerd zijn?

Eerst wordt gesproken van *epidemisch* — later wéér van *endemisch*; het is welletjes met zoo'n ernstige bezoeking! Wanneer wordt een ziekte epidemisch of endemisch te heerschen verklaard?

In Haarlem bijv. heerschte sinds tallooze jaren een *endemie* van *diphtheritis*, en, hoewel verminderende, is de toestand nog niet goed. De opgaven, mij welwillend van het stadhuis verstrekt, luiden, dat in de laatste tien jaren, dus van 1900—1910, werden aangegeven 627 gevallen en vóór 1900 belangrijk meer. En nu is nog de vraag, hoeveel leden in het geniep aan diphtherie? Want, geachte redactie, het hooge woord moet er uit, onder de geneeskundigen zijn er met een nauw en met een ruim geweten.

In Augustus 1898 bijv. werd ik tijdens mijn spreekuur ontboden in het huis „de Tijdgeest” (Gierstraat), een drukke winkel-zaak in katoentjes. Ik vond de tweelingen, meisjes van ongeveer 5 jaar, die al een paar dagen lijdende waren aan diphtherie, liggende in één bed, in een kamer achter boven den winkel, waar vader en moeder, die ook de klanten bedienden, heen en weer liepen. Ik beloofde dadelijk na mijn spreekuur de kinderen met serum te zullen inspuiten, en raadde den ouders alles in orde te maken tot het vervoer naar de barak. Zoo niet, dan zouden het huis en winkelraam geïsignaleerd worden met het plakkaat diphtherie. En wie schetst mijn verbazing, toen binnen een uur de vader mij kwam mededeelen, dat zekere college, destijds zich noemende kinderarts, er geen bezwaar in zag die kinderen thuis te behandelen. Hij ook vond ze zeer ziek aan diphtheritis, spoot ze 's middags met serum in, na 4 dagen ook een derde patiënte, die de kinderen had gekust, doch van aangifte aan den inspecteur, aan het stadhuis, kortom van signaleeren van het huis is geen sprake geweest.

Waren er in dien tijd in Haarlem nog meer dergelijke gevallen onder behandeling van dien arts? Ik weet het niet; wel, dat hieruit duidelijk blijkt, hoe er onder de geneeskundigen met nauw en ruim geweten rondloopen.

Bovendien werd die epi- of endemie nog gepropageerd juist door het barakken-systeem. Uit den aard der zaak zien de mannen met ruim geweten er niet tegen op, in de mindere praktijk de slaap- en misschien woonkamer der patiënten verder onontsmet te laten, en mag Jantje, als Pietje weg is, in diens bedje slapen, mogen de andere kinderen de school blijven bezoeken, mag Aaltje, die loopmeisje voor een winkelnering, of dagmeisje bij een familie met kinderen is, nu gerust gaan, en moeder gaat ook uit werken, want Pietje is immers toch het huis uit, en men vertelt het buiten de deur maar niet, er staat immers geen plakkaat aan de deur!

Nu vraag ik U — wat een bronnen van besmetting! En passen wij dit nu eens op de pokken toe, wier gif nog duizendmaal vluchtiger en besmettelijker is dan dat van diphtherie — welke nationale ramp staat ons dan niet te wachten.

In de 35 jaar mijner werkzaamheid in Haarlem, heb ik een paar malen een dreigende epidemie van pokken zien bezworen worden door duchtige

vaccinatie en revaccinatie, plus isoleering der lijders. Ik heb van 1874—1904 steeds geholpen bij de kostelooze inenting, was tot 1910 onafgebroken lid van het bestuur van het Parc Vaccinogène te Haarlem, welke inrichting, dank zij onzen nauwgezette directeur, naar buiten een zeer goeden naam heeft. Want van degelijke koepokstof hangt alles af.

Tot mijn zeer groote verbazing las ik de mededeeling van den minister, dat de centrale gezondheidsraad over het algemeen instemming met de voorgestelde regeling heeft betuigd.

Zutphen, 27 Januari 1911.

Dr. s. FIJAN.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

LONDEN. — Oorzaken der appendicitis. Dr. MERCIER geeft in *the Brit. med. Journ.* een vermakelijke karrikatuur van de onbesuisde veronderstellingen, die soms van geneeskundige zijde worden geuit ter verklaring van het veelvuldig optreden van sommige ziekten. De vermindering van het drankgebruik, zegt hij, heeft de appendicitis doen toenemen, dit leidt hij niet alleen af uit de onfeilbare, op dit gebied door zooveel collega's gehuldigde regel „post hoc, ergo propter hoc”, maar ook uit den invloed van alcohol op den mensch. Deze wordt daardoor versuft, slaat zijn vrouw en vermoordt zich zelf. Hoeveel te meer zal een zoo teer wezen als een bacterie dezen invloed ondergaan! Ook de afschaffing der pruiken is nodlottig geweest. Toen men pruiken droeg, kende men de appendicitis zelfs niet. Het is, zoo besluit hij, volkomen juist, dat men aan de universiteit van Londen het examen in de logica voor de geneesheeren heeft afgeschaft: zij hebben op dit punt niets meer te leeren.

— **Sir Francis Galton.** Den 17den Januari is op 89-jarigen leeftijd sir FRANCIS GALTON overleden. Hij was een neef van DARWIN. Na eerst in de geneeskunde te hebben gestudeerd, bracht hij, met wankelende gezondheid, eenige jaren te Cambridge door. Van 1843 tot 1853 reisde hij in Afrika. Zijn reisbeschrijving werd met goud bekroond door the Royal Geographical Society. Daarna legde hij zich toe op de weerkunde, doch sedert 1869 heeft hij de erfelijkheid bestudeerd, en zijn „wet” heeft tot veel arbeid aangespoord. Op 79-jarigen leeftijd hield hij een HUXLEY Memorial Lecture, waarin hij de belangstelling der wetenschap en der maatschappij inriep voor het vraagstuk der rasverbetering. Drie jaren later stichtte hij een beurs ter bevordering van het onderzoek over volks-„eugenics” en nog kortelings een laboratorium voor dit doel. Van hem is ook afkomstig de methode der samengestelde photo's: van een aantal verschillende lijders aan tuberculose bijv. worden de photographieën over elkander gedrukt; men krijgt dan het „gemiddelde type”. Eveneens is het stelsel der vinger-afdrukken ter herkenning van personen aan hem te danken (*Brit. med. Journ.*).

WEENEN. — Een arts om zijn plichtsvervulling doodgemarteld. Men herinnert zich het geval van den gemeente-arts FRANZ te